

De roek keert terug, ook in onze regio en dat is mooi. Maar vanwege vermeende overlast wordt de roek steeds vaker vervolgd. En dat is minder mooi. Door middel van dit artikel wil Vogelbescherming Nederland oplossingen aandragen die zowel de vervolging als de overlast moeten voorkomen.

Hugo van der Brugge

Overleg kan vervolging van én overlast door roeken voorkomen

Gelukkig gaat het de laatste tien jaar goed met de roeken in ons land. Dankzij de bescherming sinds de jaren zestig en het verbod op sommige landbouwbestrijdingsmiddelen, verbreiden de roekenkolonies vanuit het oosten zich steeds meer in westelijke richting. Ook in Oost-Nederland is nog steeds een toename. De enorme achteruitgang van de jaren vijftig wordt weer goedgemaakt. Vogelaars en andere natuurliefhebbers zien dit met welgevallen gebeuren. Minder positief zijn soms boeren en omwonenden bij wiens huis een broedkolonie flink uitbreidt. Ieder voorjaar weer komen er her en der klachten over roeken. Sommige gemeenten zijn gevoelig voor dit soort klachten. Met als gevolg dat ieder jaar op meerdere plaatsen roeken en hun nesten op een illegale manier verstoord worden en gemeenten, bewoners en vogel-liefhebbers tegenover elkaar komen te staan.

Dit leidt zelden tot goede oplossingen, ver(be)jagen op de ene plaats betekent immers vaak alleen maar het verplaatsen van het probleem. Wat men niet weet is dat men bovendien de wet overtreedt.

Een meer constructieve benadering is dat de verschillende partijen (gemeente, natuur-

Roek Tekening: E.Smit

beschermers, omwonenden) samen op zoek gaan naar een oplossing. Vogelbescherming Nederland wil bijdragen aan een goede bescherming van de roek in combinatie met oplossing voor knelpunten en in dit handvat de (on)mogelijkheden op een rij zetten.

Overlast

Voorop gesteld moet worden dat de roek een nuttige rol heeft in de natuur. Vooral door het eten van grote hoeveelheden emelten (larve van langpootmug) kan de roek schade aan graslanden helpen voorkomen. Het belichten van dit positieve effect kan al veel vooroordelen

wegnemen. Overigens kan een roekenkolonie een belangrijk element van "natuur in dorp en stad" zijn. Veel omwonenden zullen blij zijn met leven in de brouwerij.

Maar er worden ook negatieve zaken ervaren. Bij roeken zijn er over het algemeen drie elementen die als overlast ervaren kunnen worden: geluid, uitwerpselen en fourageergedrag. Het fourageergedrag heeft met name een relatie met schade aan de landbouw. In dit handvat zullen we ons beperken tot overlast ervaren door bewoners van dorpen en steden.

Overlast is een moeilijk te standaardiseren begrip, omdat dit erg persoonsgebonden is. Bij iedereen liggen de grenzen van tolerantie verschillend. Bovendien moet eigenlijk de vraag zijn of bepaalde "overlast" niet gewoon bij de natuur hoort, net zoals vallende bladeren bij de natuur horen. Overlast wordt in de wet niet genoemd als reden om op te treden tegen roeken. Alleen overlast die mensen ervaren kan dan ook geen aanleiding zijn om een vergunning voor verjaging te verlenen. In de wet wordt schade aan de volksgezondheid genoemd als één van de redenen voor het verlenen van een vergunning om op te treden tegen roeken.

Hier is veel onduidelijkheid over. Wanneer is daar sprake van? Bij één persoon die last heeft van geluid en daardoor aan slapeloosheid lijdt of bij tien?

De situatie zal per locatie beoordeeld moeten worden. Het is voor te stellen dat het geluid geproduceerd door honderden roeken in de buurt van een ziekenhuis of bejaardenhuis een reëel probleem vormt op bepaalde tijdstippen van de dag, zoals de vroege ochtend. Overigens moet ook in deze gevallen de schade goed gedocumenteerd worden. In dat geval kan een vogelwerkgroep besluiten mee te denken over een mogelijke oplossing. Uitwerpselen van roeken vormen voor zover bekend geen bedreiging voor de gezondheid van mensen.

Bescherming

Roeken weten zich beschermd door de Jachtwet, de artikelen uit de Vogelwet 1936 zijn dus niet van toepassing. (In de nieuwe Flora- en Faunawet kan dit overigens mogelijk weer veranderen.) De jacht op roeken is nu het gehele jaar gesloten. Slechts met een speciale vergunning mag op roeken gejaagd worden (op grond van artikel 53). De provincies toetsen of er sprake is van één of meerdere van de volgende criteria:

- 1) belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid;
- 2) belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- 3) ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen en bedrijfsmatige visserij en wateren;
- 4) ter bescherming van flora en fauna.

In geval van schade dient men eerst preventieve maatregelen te nemen om schade te voorkomen of proberen de roeken te verjagen. Afschot mag alleen bij belangrijke landbouwschade, maar mag niet plaatsvinden bin-

nen 150 meter van de broedkolonie of in de bebouwde kom. In de vergunning moet het aantal per dag te schieten roeken vermeld worden.

Als richtlijn hanteren sommige provincies dat een vergunning voor verjagen en verstoren niet verleend mag worden IN het broedseizoen, als de vogels daadwerkelijk over zijn gegaan tot het leggen van eieren. Sinds de laatste wijziging van de Jachtwet (1994) zijn ook de ~~eieren~~ en nesten van roeken volledig beschermd. Het is onder meer verboden eieren onder zich te hebben, te zoeken, te rapen, opzettelijk te vernielen of te beschadigen. Ook is het verboden om nesten weg te nemen of opzettelijk te vernielen, alsmede vogels waarop jacht niet is toegestaan opzettelijk te verontrusten (artikel 10).

Provincies zijn over het algemeen zeer terughoudend met het verlenen van vergunningen voor verstoring en/of afschot. Steeds vaker wordt een goed plan van aanpak als voorwaarde gesteld. Vogelwerkgroepen wordt gevraagd om in zo'n plan van aanpak mee te denken. Om te voorkomen dat er onverwachte acties (zoals verwijderen van nesten en verstoren door geluid) door gemeenten en/of omwonenden worden ondernomen, is het advies van sommige provincies om bij vermeende schade door roeken en plannen om daar iets tegen te ondernemen altijd een vergunning aan te vragen.

Het standpunt van Vogelbescherming Nederland is om zonder vergunning sowieso niet mee te werken aan acties tegen roekenkolonies en ook niet tegen oude nesten in een kolonie. Bij het constateren van overtredingen kan hiervan aangifte worden gedaan bij de plaatselijke politie. Het beleid van het ministerie van Landbouw,

Natuurbeheer en Visserij is, dat de Algemene Inspectiedienst zich minder met Jachtwet-aangelegenheden bezighoudt; veel onbezoldigde controleurs zijn alleen bevoegd voor zaken m.b.t. Vogelwet en Natuurbeschermingswet.

Plan van aanpak

In uitzonderlijke gevallen, waarbij het bijvoorbeeld gaat om grote aantallen roeken die schade veroorzaken, kan als oplossing aangevoerd worden: verjaging. Dit moet echter zeer zorgvuldig aangepakt worden anders heeft het geen effect. Bovendien moet het plan van aanpak vastgelegd worden in de aan te vragen vergunning. De eigenaar van de grond waarop de roekenkolonie zich bevindt moet de vergunning aanvragen. In de bebouwde kom zal dat vaak de gemeente zijn.

De provincie dient de volgende punten in het plan van aanpak op te nemen:

A) Inventarisatie feiten/ vaststelling probleem (gemeente, omwonenden, vogelwerkgroep)

Voordat enige actie ondernomen wordt, moet de omvang van het probleem worden vastgesteld:

- 1) Waar is de kolonie gesitueerd? Waar hebben ze vroeger gezeten? Waardoor zijn ze eventueel van een bepaalde locatie vertrokken?
- 2) Omvang van de kolonie? Hoe snel is deze in de afgelopen jaren gegroeid? Zit er nog groei in de kolonie? Goede getallen over aantalsontwikkelingen zijn essentieel.
- 3) Hoeveel omwonenden ondervinden schade door de vogels?
- 4) Wat wordt precies als schade ervaren? Waarop hebben de klachten betrekking? (geluid/

poep/ bedreiging/ verkeers-
veiligheid/ economisch)

5) Hoe lang spelen de klachten
reeds? Is de schade gedocu-
menteerd?

Op basis van al deze gegevens
kan beoordeeld worden of de
schade reëel is. Economische
schade, bijvoorbeeld door poep
bij marktkramen, is geen grond
voor verjaging. Hiervoor kan
ook naar andere oplossingen
gezocht worden, zoals het ma-
ken van afdakjes tegen de
poep, verplaatsing van de kra-
men of schadevergoeding.

B) Voorlichting (gemeente, vogelwerkgroep)

1) Preventief: Het beeld dat
mensen van de roek hebben is
lang niet altijd gebaseerd op fei-
ten. Een strooifolder voor om-
wonenden met feitelijkheden
over de roek kan hierbij van
dienst zijn. Zo weten veel men-
sen niet dat roeken ook gunstig
zijn voor bijvoorbeeld de land-
bouw doordat ze emelten eten.
Een informatieavond voor be-
trokkenen kan veel vooroorde-
len wegnemen. Verder kan ge-
dacht worden aan voorlichting
op scholen.

2) Tijdens de acties dient het
publiek via de media op de
hoogte gehouden te worden
van de ontwikkelingen en activi-
teiten.

C) Alternatieve locaties (ge- meente)

1) Wil het verjagen van de roe-
ken enig effect hebben dan is
het van belang dat gelijkwaar-
dige alternatieve locaties voor-
handen zijn. Zijn deze niet aan-
wezig dan heeft een
verjagingsplan geen zin. Gelet
moet worden op de aanwezig-
heid van bosjes met hoog op-
gaande bomen (bij voorkeur
met gesloten kroonlaag) in het
buitengebied of aan de rand
van het dorp met in de directe
omgeving gras- en bouwland.

Ook kan gekeken worden naar
de aanwezigheid van voorma-
lige broedplaatsen of andere
bestaande kolonies. Bovendien
moeten de alternatieve locaties
niet dezelfde problemen opleve-
ren, en moet er door verplaat-
sing geen toename van de
schade in de landbouw gaan
optreden.

2) Voorwaarde is ook dat de ge-
meente schriftelijk vastlegt (na
overleg met alle betrokkenen)
dat de alternatieve locatie be-
schermd zal blijven.

3) In het plan van aanpak moet
al duidelijk aangegeven worden
waar men liever geen roeken
heeft. Bij enkele gemeenten
zonder dergelijk plan bleken de
roeken op de nieuwe locatie
niet welkom te zijn. Dan is het
volgende probleem gecreëerd.

D) Maatregelen ten behoeve van verplaatsing kolonie

1) In het najaar, ruim voor aan-
vang van enige activiteit van de
roeken, kunnen rond de
broedlocatie de oude nesten
verwijderd worden met een
hoogwerker.

2) Roeken kunnen vanaf januari/
februari weer terugkeren in de
oude kolonie, afhankelijk van de
winter. Het is zaak zo vroeg mo-
gelijk te beginnen met verjagen.
Een combinatie van maatrege-
len (hierbij past geen afschot)
die elkaar versterken, werkt het
best. Te denken valt aan:

* constante aanwezigheid (be-
halve 's nachts) van een tiental
helikiten (luchtballonnen), waar-
bij hoogte en locatie per dag
gevarieerd wordt.

* de aanwezigheid van een na-
tuurlijke predator is voor de roe-
ken een wezenlijke bedreiging.
Hiervoor kunnen met de hulp
van een valkenier roofvogels
worden ingezet. De eerste we-
ken (vanaf het moment dat de
eerste roeken verschijnen) 1 x
per week. Als de nesteldrang
groter wordt 2 tot 3 x per week.

* Voorgaande maatregelen kun-
nen aangevuld worden met het
gebruik van een alarmpistool
door een speciaal daarvoor aan-
gewezen persoon. Hiervoor is
een wapenvergunning nodig
(als de loop van voren open is).
Bij al deze maatregelen moet
regelmaat zoveel mogelijk voor-
komen worden, dit om gewen-
ning tegen te gaan.

Op sommige plaatsen gaat het
niet om de verplaatsing van een
hele kolonie, maar het tegen-
houden van uitbreiding in de
richting van huizen. In zo'n si-
tuatie moet voorzichtig worden
opgetreden. In die situatie is het
beter om een plan in fases uit te
voeren. Bijvoorbeeld het eerste
jaar alleen werken met ballon-
nen en geluid en na een jaar de
gevolgen te evalueren met de
omwonenden.

E) Vergunning (provincie)

Voor het ver(be)jagen van roe-
ken (bijv. met een roofvogel) is
een vergunning nodig op grond
van art. 53 van de jachtwet.
Deze vergunning dient aange-
vraagd te worden bij de provin-
cie.

Aan de vergunning (voor een
beperkte periode) moeten voor-
waarden verbonden worden.
Een voorwaarde die zeker niet
mag ontbreken is dat de acties
onmiddellijk gestopt dienen te
worden, wanneer ondanks alle
inspanningen, roeken overgaan
tot leggen en broeden.

F) Volgen van de ontwikkelin- gen (vogelwerkgroep):

Tijdens de gehele actieperiode
moet in de gaten gehouden
worden waar de roeken precies
naar toe gaan (inclusief tellin-
gen). Dit om bijtijds te kunnen
voorkomen dat ze zich op ver-
keerde plaatsen gaan vestigen.

G) Maatregelen gericht op de toekomst (preventief):

1) Zorg dat in de buiten-gebieden voldoende groepen bomen beschikbaar zijn, waarin de roeken kunnen gaan broeden. Dit houdt in dat er geen geschikte bosjes in het buitengebied gekapt worden en zo mogelijk nieuwe bosjes aangeplant worden. De duurzaamheid van geschikte en aangeplante bosjes moet schriftelijk worden vastgelegd.

2) Zorg dat ze niet verjaagd worden in die gebieden waar ze juist de minste overlast bezorgen. Hiervoor zal toezicht gehouden moeten worden door de gemeente (politie).

3) Houdt de oude locatie goed in de gaten en let op het gedrag van de roeken, zodat indien nodig zo vroeg mogelijk maatregelen genomen kunnen worden.

4) Bij bestaande locaties geen activiteiten toestaan/plannen ontwikkelen, die vrijwel zeker zullen leiden tot klachten en/of schade.

5) Planmatig voorlichting geven over positieve aspecten van de roeken.

H) Samenstelling adviesgroep

Voor het overleg over oplossing van het probleem, dienen vertegenwoordigers aanwezig te zijn van de verschillende belangengroepen, die hun kennis en ervaring in kunnen brengen:

- Gemeente (voorlichter/ dienst Ruimte en Groen/ wethouder)
- Vogelwerkgroep en/of andere natuurorganisatie
- Betrokken omwonenden
- Provincie
- Politie
- Wildbeheereenheid
- Landbouw

Voor meer informatie kunt u terecht bij één van de regioconsultanten van Vogelbescherming Nederland. Voor algemene vra-

gen over het plan kunt u ook Vogelbescherming Nederland in Zeist bellen.

Regio Holland-Utrecht

Hugo van der Brugge

P/a Vogelbescherming Nederland

Stationstraat 38

1506 DH ZAANDAM

075 – 6351598 (ma t/m do)

Vogelbescherming Nederland

Ton Eggenhuizen (Sectorhoofd regionaal)

030 – 6937700

